

Samling af Afgørelser

DOMSTOLENS DOM (Fjerde Afdeling)

17. december 2015 *

»Præjudiciel forelæggelse — socialpolitik — direktiv 2006/54/EF — ligebehandling af mænd og kvinder i forbindelse med beskæftigelse og erhverv — afskedigelse, som er udtryk for forskelsbehandling — artikel 18 — erstatning eller godtgørelse af det faktisk lidte tab — afskrækkende virkning — artikel 25 — sanktioner — erstatning med karakter af straf«

I sag C-407/14,

angående en anmodning om præjudiciel afgørelse i henhold til artikel 267 TEUF, indgivet af Juzgado de lo Social nº 1 de Córdoba (arbejdsret nr. 1 i Córdoba, Spanien) ved afgørelse af 1. august 2014, indgået til Domstolen den 27. august 2014, i sagen:

María Auxiliadora Arjona Camacho

mod

Securitas Seguridad España SA,

har

DOMSTOLEN (Fjerde Afdeling)

sammensat af formanden for tredje Afdeling, L. Bay Larsen, som fungerende formand for Fjerde Afdeling, og dommerne J. Malenovský, M. Safjan (refererende dommer), A. Prechal og K. Jürimäe,

generaladvokat: P. Mengozzi

justitssekretær: A. Calot Escobar,

på grundlag af den skriftlige forhandling,

efter at der er afgivet indlæg af:

- María Auxiliadora Arjona Camacho ved abogado R. Alcaide Aranda
- den spanske regering ved L. Banciella Rodríguez-Miñón og A. Rubio González Alejandro, som befuldmægtigede
- den polske regering ved B. Majczyna, som befuldmægtiget
- Det Forenede Kongeriges regering ved J. Kraehling, som befuldmægtiget, bistået af barrister A. Bates

* Processprog: spansk.

— Europa-Kommissionen ved D. Roussanov og E. Adsera Ribera, som befuldmægtigede,
og efter at generaladvokaten har fremsat forslag til afgørelse i retsmødet den 3. september 2015,
afsagt følgende

Dom

- 1 Anmodningen om præjudiciel afgørelse vedrører fortolkningen af artikel 18 i Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 2006/54/EF af 5. juli 2006 om gennemførelse af princippet om lige muligheder for og ligebehandling af mænd og kvinder i forbindelse med beskæftigelse og erhverv (EUT L 204, s. 23).
- 2 Anmodningen er blevet indgivet i forbindelse med en tvist mellem María Auxiliadora Arjona Camacho og Securitas Seguridad España SA (herefter »Securitas Seguridad España«) vedrørende tildeling af en erstatning med karakter af straf til María Auxiliadora Arjona Camacho efter hendes afskedigelse, der udgjorde forskelsbehandling på grund af køn.

Retsforskrifter

EU-retten

Direktiv 76/207/EØF

- 3 I sin oprindelige affattelse bestemte artikel 6 i Rådets direktiv 76/207/EØF af 9. februar 1976 om gennemførelse af princippet om ligebehandling af mænd og kvinder for så vidt angår adgang til beskæftigelse, erhvervsuddannelse, forfremmelse samt arbejdsvilkår (EFT L 39, s. 40), at:

»Medlemsstaterne indfører i deres nationale retsorden de nødvendige bestemmelser for at enhver person, der mener sig krænket ved at princippet om ligebehandling som anført i artikel 3, 4 og 5 tilsidesættes i forhold til den pågældende, kan gøre sine rettigheder gældende for retslige instanser efter eventuelt at have indbragt sagen for andre kompetente instanser.«

- 4 Direktiv 76/207 blev ændret ved Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 2002/73/EF af 23. september 2002 (EFT L 269, s. 15). Det hedder i 18. betragtning til direktiv 2002/73, at:

»Domstolen har fastslået, at for at princippet om ligebehandling kan være effektivt, skal den erstatning, der i tilfælde af dets overtrædelse tildeles den arbejdstager, der har været udsat for forskelsbehandling, være tilstrækkelig i forhold til det tab, den pågældende har lidt. Den har desuden understreget, at forudgående fastsættelse af et maksimum kan udelukke en effektiv erstatning, og at udelukkelse af at tilkende renter for at erstatte det lidt tab ikke er tilladt.«

- 5 Artikel 6 i direktiv 76/207 blev ved direktiv 2002/73 ændret som følger:

»1. Medlemsstaterne sikrer, at enhver, der mener sig krænket, fordi princippet om ligebehandling tilsidesættes i forhold til den pågældende, kan indgive klage til retslige og/eller administrative instanser, herunder, hvor de finder det hensigtsmæssigt, til forligsinstanser, med henblik på håndhævelse af forpligtelserne i henhold til dette direktiv, selv efter at det forhold, hvori forskelsbehandlingen angiveligt har fundet sted, er ophørt.

2. Medlemsstaterne indfører i deres nationale retsorden de nødvendige bestemmelser for at sikre en reel og effektiv erstatning eller godtgørelse efter medlemsstatens afgørelse for tab og skader, der er påført en person som følge af forskelsbehandling i strid med artikel 3, således at det har en præventiv virkning og står i et rimeligt forhold til det tab, den pågældende har lidt. En sådan erstatning eller godtgørelse kan ikke begrænses til et på forhånd fastsat maksimum, medmindre arbejdsgiveren kan bevise, at den eneste skade, som en ansøger til et job har lidt som følge af forskelsbehandling i dette direktivs betydning, er, at den pågældendes ansøgning ikke er blevet behandlet.

[...]«

- 6 Direktiv 2002/73 føjede også til direktiv 76/207 artikel 8d, der har følgende ordlyd:

»Medlemsstaterne fastsætter de sanktioner, der skal anvendes ved overtrædelse af de nationale bestemmelser, der er vedtaget i henhold til dette direktiv, og træffer de nødvendige foranstaltninger for at sikre, at sanktionerne bliver anvendt.

Sanktionerne, der kan omfatte udbetaling af erstatning til ofret, skal være effektive, stå i rimeligt forhold til overtrædelsen og have afskrækkende virkning. Medlemsstaterne meddeler Kommissionen disse bestemmelser senest den 5. oktober 2005 og meddeler hurtigst muligt eventuelle efterfølgende ændringer.«

- 7 I henhold til artikel 34, stk. 1, i direktiv 2006/54 ophævede dette direktiv 76/207 med virkning fra den 15. august 2009.

Direktiv 2006/54

- 8 Følgende fremgår af 1., 33. og 35. betragtning til direktiv 2006/54:

»(1) Rådets direktiv 76/207[...] og direktiv 86/378/EØF af 24. juli 1986 om gennemførelse af princippet om ligebehandling af mænd og kvinder inden for de erhvervstilknyttede sociale sikringsordninger [(EFT L 225, s. 40)] er blevet ændret væsentligt. [...] Da der nu foretages yderligere ændringer af direktiverne, er det ønskeligt af hensyn til klarheden at foretage en omarbejdning af bestemmelserne ved i én tekst at samle de vigtigste bestemmelser på området, samtidig med at der tages hensyn til nye elementer, der er en følge af [...] [Domstolens] retspraksis.

[...]

(33) Domstolen har klart fastslået, at for at princippet om ligebehandling kan være effektivt, skal den erstatning, der tildeles i tilfælde af overtrædelse, være tilstrækkelig i forhold til det tab, den pågældende har lidt. Derfor bør forudgående fastsættelse af et maksimum for en sådan erstatning udelukkes, medmindre arbejdsgiveren kan bevise, at den eneste skade, som en ansøger til et job har lidt som følge af forskelsbehandling i dette direktivs betydning, er, at den pågældendes ansøgning ikke er blevet behandlet.

[...]

(35) Medlemsstaterne bør fastsætte effektive sanktioner, der står i rimeligt forhold til overtrædelsen og har en afskrækkende virkning, og som iværksættes i tilfælde af handlinger, der strider mod forpligtelserne i henhold til dette direktiv.«

9 Dette direktivs artikel 1 bestemmer:

»Dette direktiv har til formål at sikre gennemførelsen af princippet om lige muligheder for og lige behandling af mænd og kvinder i forbindelse med beskæftigelse og erhverv.

I det øjemed indeholder det bestemmelser til gennemførelse af princippet om ligebehandling for så vidt angår:

[...]

b) arbejdsvilkår, herunder løn

[...]

Det indeholder endvidere bestemmelser, der skal sikre, at gennemførelsen bliver mere effektiv, ved at der fastsættes relevante procedurer.«

10 Nævnte direktivs artikel 14 med overskriften »Forbud mod forskelsbehandling« bestemmer i dennes stk. 1, litra c):

»Der må i den offentlige eller den private sektor, herunder offentlige organer, ikke finde direkte eller indirekte forskelsbehandling sted på grund af køn, for så vidt angår:

[...]

c) ansættelses- og arbejdsvilkår, herunder afskedigelse, samt løn, som omhandlet i [artikel 157 TEUF].«

11 Samme direktivs artikel 18, der har overskriften »Erstatning eller godtgørelse«, bestemmer:

»Medlemsstaterne indfører i deres nationale retsorden de nødvendige bestemmelser for at sikre en reel og effektiv erstatning eller godtgørelse efter medlemsstatens afgørelse for tab og skader, der er påført en person som følge af forskelsbehandling på grundlag af køn, således at det har en præventiv virkning og står i et rimeligt forhold til det tab, den pågældende har lidt. En sådan erstatning eller godtgørelse kan ikke begrænses til et på forhånd fastsat maksimum, medmindre arbejdsgiveren kan bevise, at den eneste skade, som en ansøger til et job har lidt som følge af forskelsbehandling i dette direktivs betydning, er, at den pågældendes ansøgning ikke er blevet behandlet.«

12 Artikel 25 i direktiv 2006/54 med overskriften »Sanktioner« er affattet således:

»Medlemsstaterne fastsætter de sanktioner, der skal anvendes ved overtrædelse af de nationale bestemmelser, der er vedtaget i henhold til dette direktiv, og træffer de nødvendige foranstaltninger for at sikre, at sanktionerne bliver anvendt. Sanktionerne, der kan omfatte udbetaling af erstatning til ofret, skal være effektive, stå i rimeligt forhold til overtrædelsen og have afskrækkende virkning. Medlemsstaterne meddeler Kommissionen disse bestemmelser senest den 5. oktober 2005 og meddeler hurtigst muligt eventuelle efterfølgende ændringer.«

13 Direktivets artikel 27 med overskriften »Minimumskrav« bestemmer i stk. 1:

»Medlemsstaterne kan vedtage eller opretholde bestemmelser, som er gunstigere for beskyttelsen af princippet om ligebehandling end bestemmelserne i dette direktiv.«

Spansk ret

- 14 Artikel 10 i organisk lov nr. 3/2007 om faktisk lighed mellem mænd og kvinder (Ley orgánica 3/2007 para la igualdad efectiva de mujeres y hombres) af 22. marts 2007 (BOE nr. 71 af 23.3.2007, s. 12611), med overskriften »Retlige følger af diskriminerende adfærd«, bestemmer:

»De retsakter og aftalebestemmelser, som udgør eller medfører forskelsbehandling på grundlag af køn, er ugyldige og uden virkning. De skaber et ansvar [for deres ophavsmænd] gennem en godtgørelses- og erstatningsordning, som er faktisk, effektiv og proportionel i forhold til det lidte tab, samt i givet fald gennem en effektiv og afskrækkende sanktionsordning, som skal forebygge udøvelsen af diskriminerende adfærd.«

- 15 I artikel 183 i lov nr. 36/2010 om regler for de sociale retsinstanser (Ley 36/2011 reguladora de la jurisdicción social) af 10. oktober 2011 (BOE nr. 245 af 11.10.2011, s. 106584) med overskriften »Erstatning« bestemmes det i stk. 1 og 2:

»1. Når der ved dom fastslås en tilsidesættelse, skal retten tage stilling til størrelsen af den erstatning, som i givet fald skal betales til sagsøgeren, som har været udsat for forskelsbehandling eller for en overtrædelse af andre af sine grundlæggende rettigheder og offentlige frihedsrettigheder, og som fastsættes såvel i forhold til det ikke-økonomiske tab, der er forbundet med tilsidesættelsen af den grundlæggende rettighed, som de afledte supplerede tab.

2. Retten fastsætter erstatningens størrelse, idet den fastsætter erstatningen skønsmæssigt, når det er for vanskeligt eller omkostningstungt at fastsætte denne nøjagtigt, med henblik på at godtgøre skadelidte tilstrækkeligt og så vidt muligt genoprette dennes situation i sin helhed, som den forelå inden overtrædelsen, samt at bidrage til formålet med at forebygge skader.«

Twisten i hovedsagen og det præjudicielle spørgsmål

- 16 Den 1. juli 2012 blev María Auxiliadora Arjona Camacho ansat hos Securitas Seguridad España som sikkerhedsvagt med henblik på at arbejde fuld tid i et fængsel for mindreårige i Córdoba (Spanien). Hun blev afskediget den 24. april 2014.
- 17 Eftersom María Auxiliadora Arjona Camacho var uenig i afskedigelsen, indgav hun den 6. maj 2014 en begæring om mægling med sin arbejdsgiver til Centro de Mediación, Arbitraje y Conciliación de Córdoba (rådet for forligsmægling, voldgift og mægling i Cordoba). Der blev ikke opnået enighed.
- 18 Den 26. maj 2014 anlagde María Auxiliadora Arjona Camacho sag ved Juzgado de lo Social n° 1 de Córdoba (arbejdsret nr. 1 i Córdoba) til prøvelse af sin afskedigelse, idet hun gjorde gældende, at denne skulle erklæres ugyldig.
- 19 I denne forbindelse har María Auxiliadora Arjona Camacho principalt gjort gældende, at hendes afskedigelse bl.a. udgjorde en forskelsbehandling på grund af køn. Hun har nedlagt påstand om betaling af et beløb på 6 000 EUR i erstatning for det tab, hun har lidt.
- 20 Den forelæggende ret har oplyst, at den lægger til grund, at afskedigelsen af María Auxiliadora Arjona Camacho udgør en forskelsbehandling på grund af køn, og at den dom, den vil afsige i forlængelse af Domstolens svar, vil angive de beviser, som denne konstatering støtter sig på.
- 21 Den forelæggende ret har tilføjet, at den dom, den vil afsige, også vil præcisere grundene til, at den finder, at betaling af et beløb på 3 000 EUR i erstatning er tilstrækkeligt til fuldt ud at erstatte det tab, som María Auxiliadora Arjona Camacho har lidt som følge af hendes afskedigelse på grund af køn.

- 22 Imidlertid er den forelæggende ret i tvivl om, hvorvidt den i medfør af artikel 18 i direktiv 2006/54, ifølge hvilken der skal betales erstatning eller godtgørelse for tabet således, at det har en præventiv virkning, skal tildele María Auxiliadora Arjona Camacho en erstatning, der går ud over den fuldstændige godtgørelse af det tab, hun har lidt, i form af en erstatning med karakter af straf, som kan tjene som et eksempel for hendes tidligere arbejdsgiver såvel som for andre.
- 23 Den forelæggende ret har præciseret, at begrebet »erstatning med karakter af straf« ikke eksisterer i spansk ret.
- 24 På denne baggrund har Juzgado de lo Social n° 1 de Córdoba (arbejdsret nr. 1 i Córdoba) besluttet at udsætte sagen og forelægge Domstolen følgende præjudicielle spørgsmål:
- »Kan artikel 18 i direktiv 2006/54, når den foreskriver, at en erstatning til et offer for en forskelsbehandling på grundlag af køn skal være præventiv (ud over at den skal være reel og effektiv og stå i et rimeligt forhold til det lidte tab), fortolkes således, at den giver den nationale retsinstans beføjelser til at idømme en ren tillægserstatning i form af en rimelig erstatning med karakter af straf, dvs. et yderligere beløb, der går ud over den fuldstændige godtgørelse for de reelle tab og skader, som ofret har lidt, og tjener som eksempel for andre (ud over skadevolder selv), forudsat at dette beløb holder sig inden for rammerne af, hvad der ikke er uforholdsmæssigt, herunder når denne erstatning med karakter af straf er fremmed for den nationale retsinstans' egen retspraksis?«

Om det præjudicielle spørgsmål

- 25 Med sit spørgsmål ønsker den forelæggende ret i det væsentlige oplyst, om artikel 18 i direktiv 2006/54 skal fortolkes således, at den person, der er påført tab og skader som følge af forskelsbehandling på grund af køn, for at få en reel og effektiv erstatning eller godtgørelse, der har en præventiv virkning, ud over erstatning for det tab, som er lidt, skal tildeles erstatning med karakter af straf.
- 26 Ifølge nævnte artikel 18 indfører medlemsstaterne i deres nationale retsorden de nødvendige bestemmelser for at sikre en reel og effektiv erstatning eller godtgørelse efter medlemsstatens afgørelse for tab og skader, der er påført en person som følge af forskelsbehandling på grundlag af køn, således at det har en præventiv virkning og står i et rimeligt forhold til det tab, den pågældende har lidt, idet denne erstatning ikke kan begrænses til et på forhånd fastsat maksimum, undtagen i tilfælde af, at en ansøgning ikke er blevet behandlet.
- 27 Den nævnte bestemmelse gentager ordlyden af artikel 6, stk. 2, i direktiv 76/207, som ændret ved direktiv 2002/73.
- 28 Som det imidlertid følger af 18. betragtning til direktiv 2002/73, har dette ændret artikel 6 i direktiv 76/207 med henblik på at tage hensyn til Domstolens retspraksis og bl.a. dommene Marshall (C-271/91, EU:C:1993:335) og Draehmpaehl (C-180/95, EU:C:1997:208).
- 29 I denne forbindelse bemærkes, at Domstolen i forbindelse med fortolkningen af artikel 6 i direktiv 76/207, som blev ophævet og erstattet af direktiv 2006/54, har udtalt, at medlemsstaterne er forpligtede til at træffe de nødvendige foranstaltninger til at sætte alle personer, der betragter sig som krænket som følge af en forskelsbehandling, som er i strid med det nævnte direktiv, i stand til at anlægge sag. En sådan forpligtelse medfører, at de pågældende foranstaltninger skal være tilstrækkelig effektive til at opfylde det formål, der forfølges med direktiv 76/207, og at de effektivt skal kunne påberåbes af de pågældende personer ved de nationale retter (jf. domme Marshall, C-271/91, EU:C:1993:335, præmis 22, og Paquay, C-460/06, EU:C:2007:601, præmis 43).

- 30 Ifølge Domstolens praksis foreskriver nævnte artikel 6 ikke, at medlemsstaterne skal fastsætte en bestemt sanktion i tilfælde af overtrædelse af forbuddet mod forskelsbehandling, men overlader det til medlemsstaterne frit at træffe deres valg blandt de forskellige løsninger, der kan virkeliggøre formålet med direktiv 76/207, alt afhængig af de enkelte situationer, der kan opstå (jf. domme von Colson og Kamann, 14/83, EU:C:1984:153, præmis 18, Marshall, C-271/91, EU:C:1993:335, præmis 23, og Paquay, C-460/06, EU:C:2007:601, præmis 44).
- 31 Dog skal hensigtsmæssige foranstaltninger til at genskabe en reel lighed sikre en faktisk og effektiv retsbeskyttelse, og de skal have en reelt afskrækkende virkning på arbejdsgiveren (jf. domme von Colson og Kamann, 14/83, EU:C:1984:153, præmis 23 og 24, Draehmpaehl, C-180/95, EU:C:1997:208, præmis 25, og Paquay, C-460/06, EU:C:2007:601, præmis 45).
- 32 Sådanne krav medfører nødvendigvis, at de særlige omstændigheder i forbindelse med hver enkelt overtrædelse af princippet om ligebehandling skal tages i betragtning. I tilfælde af en afskedigelse, som er udtryk for forskelsbehandling, vil ligebehandlingen imidlertid ikke kunne genoprettes uden enten at genansætte den person, der har været udsat for forskelsbehandling, i sin tidligere stilling, eller at tilkende en økonomisk erstatning for det påførte tab (dom Marshall, C-271/91, EU:C:1993:335, præmis 25).
- 33 Endelig følger det i henhold til Domstolens praksis, at såfremt økonomisk erstatning er den foranstaltning, der anvendes for at nå det ovennævnte mål, skal den være tilstrækkelig i den forstand, at den fuldt ud skal genoprette det tab, der reelt er påført som følge af en afskedigelse, som er udtryk for forskelsbehandling, i overensstemmelse med de nationale bestemmelser, der finder anvendelse (jf. domme Marshall, C-271/91, EU:C:1993:335, præmis 26, og Paquay, C-460/06, EU:C:2007:601, præmis 46).
- 34 Af denne grund fulgte det af bestemmelserne i artikel 6 i direktiv 76/207, i sin oprindelige affattelse og som ændret, såvel som af den praksis fra Domstolen, der er henvist til i denne doms præmis 29-33, at den reelt afskrækkende virkning, der forfulgtes med den nævnte artikel 6, ikke indebar, at en person, der var påført tab og skader som følge af forskelsbehandling på grundlag af køn, tildelte en erstatning med karakter af straf, der går ud over den fuldstændige erstatning af de reelt lidte tab og skader og udgør en strafforanstaltning.
- 35 Denne konstatering underbygges af den alternative karakter af den erstatning for tab, som i tilfælde af en afskedigelse, der er udtryk for forskelsbehandling, tildeles i form af en økonomisk godtgørelse, som dette er angivet i denne doms præmis 32.
- 36 Som generaladvokaten har anført i punkt 32 i forslaget til afgørelse, er der ikke sket nogen væsentlige ændringer i EU-retten, der medfører, at artikel 18 i direktiv 2006/54 i denne forbindelse skal gøres til genstand for en fortolkning, der er forskellig fra fortolkningen af artikel 6 i direktiv 76/207.
- 37 Det skal derfor konstateres, at artikel 18 i direktiv 2006/54, ligesom artikel 6 i direktiv 76/207 og for at sikre en reel og effektiv erstatning eller godtgørelse for tab og skader som følge af forskelsbehandling på grundlag af køn, således at det har en præventiv virkning og står i et rimeligt forhold til det tab, der er lidt, pålægger de medlemsstater, der vælger en økonomisk erstatning, i deres nationale retsorden at indføre foranstaltninger, hvorefter en person, der er påført tab og skader, tildeles en erstatning, der fuldstændigt dækker det tab, der er lidt, ifølge nærmere bestemmelser, som de selv fastsætter, men ikke bestemmer, at der skal tildeles erstatning med karakter af straf.
- 38 I øvrigt bestemmer artikel 25 i direktiv 2006/54, at medlemsstaterne fastsætter de sanktioner, der skal anvendes ved overtrædelse af de nationale bestemmelser, der er vedtaget i henhold til dette direktiv, og træffer de nødvendige foranstaltninger for at sikre, at sanktionerne bliver anvendt. Denne artikel bestemmer ligeledes, at sanktionerne, der »kan omfatte udbetaling af erstatning til ofret«, skal være effektive, stå i rimeligt forhold til overtrædelsen og have afskrækkende virkning.

- 39 Mens artikel 18 i direktiv 2006/54 følger tilsigter at pålægge erstatning eller godtgørelse for de tab og skader, der er påført en person, følger det af ordlyden af artikel 25 i dette direktiv, at denne giver medlemsstaterne mulighed for at vedtage foranstaltninger med henblik på at sanktionere forskelsbehandling på grundlag af køn i form af erstatning, der tildeles ofret.
- 40 Således giver artikel 25 i direktiv 2006/54 medlemsstaterne mulighed for, men pålægger dem ikke, at indføre foranstaltninger, hvorefter der kan tildeles erstatning med karakter af straf til ofret for en forskelsbehandling på grundlag af køn.
- 41 Tilsvarende bestemmer direktivets artikel 27, stk. 1, at medlemsstaterne kan vedtage eller opretholde bestemmelser, som er gunstigere for beskyttelsen af princippet om ligebehandling end bestemmelserne i dette direktiv.
- 42 I det foreliggende tilfælde har den forelæggende ret anført, at begrebet »erstatning med karakter af straf« ikke eksisterer i spansk ret.
- 43 Under disse omstændigheder bestemmer artikel 25 i direktiv 2006/54 ikke, at den nationale ret, når der ikke foreligger bestemmelser i den nationale lovgivning, der gør det muligt at tildele erstatning med karakter af straf til en person, der er påført tab og skader som følge af forskelsbehandling på grund af køn, selv kan pålægge den, der er ophavsmand til forskelsbehandlingen, at betale en sådan erstatning.
- 44 Det skal tilføjes, at det, såfremt det antages, at en medlemsstat beslutter at vedtage foranstaltninger, hvorefter det er muligt at tildele erstatning med karakter af straf til den person, der er blevet udsat for forskelsbehandling, tilkommer den enkelte medlemsstat i sit retssystem at fastsætte de kriterier, hvorefter sanktionens omfang kan fastlægges, for så vidt som principperne om ligebehandling og effektivitet overholdes (jf. analogt domme Manfredi m.fl., C-295/04 – C-298/04, EU:C:2006:461, præmis 92, Donau Chemie m.fl., C-536/11, EU:C:2013:366, præmis 25-27, og Hirman, C-174/12, EU:C:2013:856, præmis 40).
- 45 Henset til det ovenstående skal det forelagte spørgsmål besvares med, at artikel 18 i direktiv 2006/54 skal fortolkes således, at denne artikel for at sikre en reel og effektiv erstatning eller godtgørelse for tab og skader som følge af forskelsbehandling på grundlag af køn, således at det har en præventiv virkning og står i et rimeligt forhold til det tab, der er lidt, pålægger de medlemsstater, der vælger en økonomisk erstatning, ifølge nærmere bestemmelser, som de selv fastsætter, i deres nationale retsorden at indføre foranstaltninger, hvorefter en person, der er påført tab og skader, tildeles en erstatning, som fuldstændigt dækker det tab, der er lidt.

Sagens omkostninger

- 46 Da sagens behandling i forhold til hovedsagens parter udgør et led i den sag, der verserer for den nationale ret, tilkommer det denne at træffe afgørelse om sagsomkostningerne. Bortset fra nævnte parter udgifter kan de udgifter, som er afholdt i forbindelse med afgivelse af indlæg for Domstolen, ikke erstattes.

På grundlag af disse præmisser kender Domstolen (Fjerde Afdeling) for ret:

Artikel 18 i Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 2006/54/EF af 5. juli 2006 om gennemførelse af princippet om lige muligheder for og ligebehandling af mænd og kvinder i forbindelse med beskæftigelse og erhverv skal fortolkes således, at denne artikel for at sikre en reel og effektiv erstatning eller godtgørelse for tab og skader som følge af forskelsbehandling på grundlag af køn, således at det har en præventiv virkning og står i et rimeligt forhold til det tab, der er lidt, pålægger de medlemsstater, der vælger en økonomisk erstatning, ifølge nærmere bestemmelser,

som de selv fastsætter, i deres nationale retsorden at indføre foranstaltninger, hvorefter en person, der er påført tab og skader, tildeles en erstatning, som fuldstændigt dækker det tab, der er lidt.

Underskrifter